

TUOMIOISTUINVIRASTOLLE

Asia: Suullisen todistelun vastaanottaminen videotallenteelta/ videotallennukseen liittyvän tietojärjestelmähankinnan valmistelu järjestelmälle asetettavien vaatimusten kommentointi

Tuomioistuinviraston on pyytänyt Suomen tuomariliitto ry:ltä (jäljempänä Tuomariliitto) kommentteja ja huomioita työpajoissa syntyneistä kuvauksista ja vaatimuksista

Yleistä

Kommentointipyynnössä on rajattu kommentoinnin ulkopuolelle kysymykset uudistuksen vaikutuksesta lainsäädännön sisältöön, ehdotuksen henkilöstövaikutuksista ja esimerkiksi siitä kuka tuomioistuimessa tallennuksen tekee ja missä asioissa indeksointi tehdään tai tehdäänkö sitä lainkaan. Tässä vaiheessa pyrkimyksenä on oltava, että järjestelmä toisaalta mahdollistaa erilaisten toimintojen tekemisen eikä järjestelmä sanele, kuka tai missä asioissa vaikkapa indeksoinnin tekee.

Ennen kuin mihinkään toimiin järjestelmän tilaamiseksi taikka toiminnallisten vaatimuksiin ryhdytään, kaikki nuo seikat tulee sitovasti lyödä lukkoon lainsäädännöllä, jotta tuomioistuimet ja niiden työntekijät pystyvät mieltämään, mitä uusi järjestelmä vaatii, sekä ennen kaikkia siksi, että nuo jo tilatut tekniset ominaisuudet käytännössä pakottavat tietynsisältöiseen lainsäädäntöön sekä käytänteisiin tuomioistuimissa. Lisäksi on varmistettava, että prosessikoulutus järjestetään oikea-aikaisesti ja laaja-alaisesti kaikille toimijoille.

Erityisesti indeksoinnin vaatimien käyttötilanteiden ja järjestelmälle asetettavien vaatimusten arviointi luotettavasti on vaikeaa, kun tiedossa ei ole, minkälaisen käyttöjärjestelmän avulla tallennus ja indeksointi on tarkoitus toteuttaa ja mitä edellytyksiä tai vaatimuksia käyttöjärjestelmä asettaa tallennukselle ja järjestelmän käyttäjälle. Järjestelmän käyttötilanteisiin ja toiminnan tarpeista syntyviin vaatimuksiin vaikuttaa myös huomattavasti se, miten tallennukseen sisältyvän indeksoinnin vaatima teemoitus toteutetaan. Kysymys voi olla järjestelmästä, joka edellyttäisi asioiden käsittelytavan muuttamista käräjäoikeudessa huomattavasti nykyisestä ja, jossa asianosaisten ja käräjäoikeuden roolit mahdollisessa uudessa käsittelytavassa ovat vielä täysin hahmottomatta. Tällä roolituksella voi olla kuitenkin huomattava vaikutus esimerkiksi järjestelmälle asetettaville vaatimuksille. Teknisen järjestelmä uudistuksen suunnittelu ja mahdollinen toteuttaminen ennen lainkäyttöön liittyvien sisällöllisten muutosten valmistelua ja vahvistamista voi pahimmallaan rajata asioiden käsittelyyn liittyvien menettelyiden toteuttamisvaihtoehtoja, mitä ei riippumattomien tuomioistuinten kannalta voida pitää perusteltuna.

Yleisesti voidaan todeta, että tallennuksen ja indeksoinnin järjestäminen AIPAn kautta on lähtökohtaisesti tarkoituksenmukainen tavoite. AIPA on kuitenkin ollut vasta lyhyehkön ajan käytössä ja sen kehittämistyö jatkuu edelleen. AIPAn käytössä on myös havaittu jatkuvasti merkittäviä ongelmia, jotka osaltaan johtuvat järjestelmän keskeneräisyydestä ja toiminnallisuuksien puutteista. AIPA saattaa esimerkiksi hävittää asiakirjoja. Uuden toiminnon sisällyttäminen AIPA-järjestelmään muun kehitystyön ollessa vielä kesken luo huomattavan epävarmuustekijän. Suunnittelu- ja kehittämistyölle tulisikin varata riittävästi aikaa ja

siihen on oltava riittävät taloudelliset resurssit. Uusi järjestelmä tulisi myös pilotoida ennen valtakunnallista käyttöönottoa järjestelmän sujuvan toiminnan varmistamiseksi.

Nämä edellä mainitut seikat johtavat siihen päätelmään, että todisteiden tallennuksen ja siihen sisältyen indeksoinnin vaatima tekninen ja menettelyllinen suunnittelu ja käyttöönotto tulee vaatimaan useita vuosia. Siihen nähden järjestelmän toiminnallisuuksien arviointi ja järjestelmälle asetettavien vaatimusten selvittäminen tässä vaiheessa tapahtuu epäselvyyden vallitessa ja vaikeuttaa käyttötilanteiden yksityiskohtaista arviointia. Tuomariliitto pitää poissuljettuna vaihtoehtona sitä, että oikeudenkäyntien tallennus toteutettaisiin keskeneräisillä sovelluksilla. Lisäksi tallentamisesta indeksoinnista aiheutuva lisätyö vaatii käräjäoikeuksiin lisää resursseja. Skenaarioista ei ilmene, mikä on mahdollinen varajärjestelmä, jos videotallennuslaitteisto ei toimi pääkäsitelyssä. Tällä seikalla on suuri merkitys käytännön työn kannalta.

TOIMINNALLISET VAATIMUKSET

1. Todistelun tallentaminen salissa

Tilanteen kuvaus: ”Pääkäsitely on käynnissä salissa. Kaikki ovat salissa. Todistelun aikana salissa esitetään video. Salissa on yksi kamera, joka kuvaa paikkaa, jossa kuultava aina istuu. On ensimmäisen todistajan kuulemisen aika.”

Käyttäjätarina 1:n mukaan tallentaja voi valita kyseisen todistajan AIPasta ja sen jälkeen indeksointiin käytössä olevat tiedot kuten teemat käyttöliittymän ”puusta”. Näistä voi sitten tallennuksen aikana tehdä merkintöjä.

Tuomas-järjestelmään eikä Sakari -järjestelmään ei ole nykyisellään tallennettu todistajien tietoja (=nimiä, tunnistetietoja), ellei muodollisia kutsuja ole tarvinnut luoda. Minimissään tieto todistajasta on ollut merkintä pöytäkirjassa ja merkintä tuomion todisteluettelossa. Samoin teemat ovat olleet lista pöytäkirjassa tai yhteenvedossa, vieläpä niin että osa asiamiehistä ilmoittaa teemat ”kaikki riidanlaiset seikat” tai ”kaikki riitakysymykset” -fraasilla, mikä ei ole hyväksyttävä tapa yksilöidä teemoja.

- Kuvatun kaltainen tekninen järjestely vaatii sen, että kaikki kuultavat kirjataan AIPaan, mikä lisää tuomioistuimen manuaalista työtä – kuka on Tuula Tallentaja, käräjäsihteeri vai joku muu? Rikosasioissa ei välttämättä ole tätä ongelmaa samassa mittakaavassa, jos tiedot voidaan siirtää suoraan AIPAn syyttäjän järjestelmästä.
- Teemojen käyttäminen puolestaan vaatii, että teemoista kirjataan AIPaan listaus, joka muodostaa kuvatun nk. ”hierarkkisen puun”, kuten käyttäjätarinassa maalataan. Rikosasioissa vaihtoehtona voi olla syytekohtainen listaus.
- On kyseenalaista, voidaanko tätä toteuttaa niin, ettei kärjätuomareiden resurssia kulu pääasian materiaalisen ratkaisemisen sijasta edellä mainittuihin toimintoihin. Nuo toimet on tehtävä ennen istuntoa ja voi käydä niinkin, että esimerkiksi riita-asia sovitaan ennen pääkäsitelyn aloittamista. Lisäksi vain osassa riita-asioista haetaan muutosta eli kaikkiaan suuri osa tehtävistä toimista voivat olla lopulta turhia riita-asioissa.
- Tällä hetkellä yleistyvänä menettelynä riita-asioissa on ollut puutteellisista resursseista johtuen valmistelujen toimittaminen ilman sihteeriä. Kuten edellä on todettu, AIPaan integroitu ratkaisu voi vaatia kaikkien todistajien diariointia ja teemojen kirjaamista AIPaan, jos indeksointi toteutetaan sen kautta. Jos valmistelussa ei ole sihteeriä, onnistuuko kanslia tai muu vastaava taho kirjaamaan nuo asiat ja paljonko toiminnan ohjeistamiseen kuluu resursseja? Lisäksi aina kun asianosainen muuttaa todisteluaan joudutaan menemään AIPaan ja huolehtimaan sen tietojen ajantasaisuudesta. Lisäksi tulee huomioida se, että siviiliasioissakin asianosaiset täydentävät todisteluaan jopa

käsittelyä edeltävänä päivänä, jos preklusio mahdollistaa sen. Samat seikat koskeva rikosasioiden käsittelyä.

- Jo tallennetun videon katselu (jos kuultu esimerkiksi pääkäsittelyn ulkopuolella) on jäänyt pois esimerkeistä. Mutta se toteutuu samalla tavalla kuin esimerkeissä mainittu hovioikeudessa tapahtuva videon katsominen.
- Salityöskentelyn kannalta tallentamista koskevan käyttöjärjestelmän tulee olla mahdollisimman helppokäyttöinen.
- Ei ole riittävää, että salissa on vain yksi kamera, joka kuvaa paikkaa, jossa kuultava istuu. Todellisuudessa kaikkia ei aina kuulla yhdestä ja samassa paikasta (vrt. esimerkiksi rikosasiassa pelkäävä asianosainen kuullaan sermin takaa tai turvahuoneesta jne.). Rikosasioissa on tavanomaista, että asianomistajan vammoja katselmoidaan. Lisäksi asianosaisia ja todistajia on mahdollista kuulla vastakkain.
- Miten on ajateltu toimia katselmustilanteiden kanssa siltä osin kuin siitä ei tehdä pöytäkirjaa (esim. pysyvä kosmeettinen haitta ja arven näyttäminen salissa)?
- Puheentunnistusohjelma ja järjestelmän toimiminen paikkariippumattomasti ovat erittäin tärkeitä kriteereitä.

Toiminta tallennuksen aikana

- Tallenteen syntyminen ja laatu pitää varmistaa eli nähdä, että tallennus on käynnissä ja mitä tallennetaan (mikä kamera tallentaa, onko kuuleminen etäyhteydellä vai puhelimitse vai kenties molemmat).
- Tallenteen laatua on voitava tarkkailla reaaliaikaisesti ja samoin on voitava korjata valo- ja äänitasoa.
- On voitava nähdä eri lähteiden käynnistymiset ja päättymiset automaattisesti indeksoituna.
- On nähtävä tauot ja tiedot siitä eli tallennuksen keskeyttäminen ja jatkaminen samaan tiedostoon.
- Mikäli todistelu päättyy, mutta se jatkuu yllättäen, on oltava mahdollisuus hakea valmis tallenne ja jatkaa tallennusta samaan tiedostoon.
- Tallenteen muodostuessa sille tulee voida tehdä merkintöjä myös tilannekohtaisesti (esimerkiksi kirjanmerkkejä).
- Onko skenaariossa otettu huomioon anonyymiä todistelua ja siihen liittyvää kuvan ja äänen muuntamista tunnistamattomaksi?

Indeksointi

- Kuka määrittää mitä ja miten indeksoidaan? Indeksoinnin laadukas toteuttaminen vaatii jutun asiasisällön ja materiaalin todella hyvää ja syvällistä tuntemusta. Kuinka varmistetaan indeksoinnin ”oikeellisuus”?
- Prosessin johdon kannalta on välttämätöntä, että puheenjohtaja ja kokoonpano tekevät havainnot suoraan salista eivätkä videon/näyttörüudun kautta.
- Indeksoinnissa käytetyt tiedot (esim. teemoittain tai syytekohtittain) tulisi olla puurakenteena, kuten käyttäjäskenaariossa on mainittu.
- Lisäksi olisi katsottava vielä loppukäyttäjän osiota: mitä hovioikeus näkee omasta käyttöliittymästään? Todistaja X ja hänen osaltaan otsikoita ja/tai teemoja?

Indeksointi teemojen mukaan:

- Indeksointi sellaisena kuin se on skenaariossa esitetty, on käytännössä toteuttamiskelvoton. Indeksointi on ylipäätään hyödyllinen vain, jos asianosaiset sen avulla tietävät tallennetta katsomatta vedota haluamiinsa kohtiin hovioikeudessa. Tämä tapahtuu luontaisesti kellonaikojen avulla.

- Skenaario kuvaa ideaalitulannetta, jossa kuultava kertoo asioista teema tai syytekohta kerrallaan. Tällainen kerrontatapa on kuitenkin jossakin määrin vieras käytännön todellisuudelle ja siten skenaario on jokseenkin epärealistinen.
- Riita-asian valmistelussa voitaisiin kehottaa kuultavan nimennyt taho ilmoittamaan yksilöidyt teemat ja kuulustuttaessaan ilmoittamaan milloin hän siirtyy teemasta toiseen. Sama toimintatapa sopii rikosasioihin kuitenkin siten, että toimintatapa tulee olla osapuolten tiedossa ennen pääkäsittelyä (esim. tuomiopiirin syyttäjien ja lainopillisten avustajien kanssa sovitaan yhteisestä toimintatavasta tältä osin). Merkintä/tiketti tehdään näiden ilmoitusten mukaan. Tämä täyttäne vaatimuksen indeksoinnista, jos kyseinen vaatimus ylipäättänsä voidaan sisällyttää lakiin. Kuitenkin jo esimerkiksi asianosaiselta unohtuneet kysymykset luovat tähän haasteen eli miten nämä merkitään.
- Vastakuulustelu aiheuttaa selkeitä ongelmia indeksoinnille. Vastapuolella on oikeus vastakuulusteluun eikä tätä voi mielekkäällä tavalla ”teemoittaa”. Onko siis asiansana tämän osalta vain vastakuulustelu?
- Indeksoijan täytyy olla ns. sisällä jutun materiaalisessa puolessa, jotta näyttöä kuvaavat indeksit (ja niiden alaindeksit) saadaan merkittyä siten, että niillä palvellaan kuvattua tarkoitusta. Selvää on, että todistelua vastaanottaessa puheenjohtajan havainnointikyky ei riitä indeksointiin. Indeksoinnin helppoutteen vaikuttaa varmasti myös se, että onko käytettävissä esimerkiksi automaattista litterointia. Kuitenkin vieraskielisten kuultavien kohdalla indeksointi tulee olemaan hyvin hankalaa eikä puheentunnistusohjelmakaan välttämättä auta tältä osin.
- Litterointi voisi vähentää merkittävästi indeksoinnin ongelmia.
- Indeksointi voidaan toteuttaa vain laajemmissa jutuissa. Käytännössä indeksointi jäisi laajuudeltaan pienemmissä jutuissa kokonaan tekemättä. Tulisiko rikosasioissa indeksointi tehdä vain syytekohdittain tai korvausvaatimuskohdittain?

2. Todistelun tallentaminen videoyhteydestä

Tilanteen kuvaus: ”Pääkäsittely jatkuu salissa. On seuraavan todistajan vuoro. Kaikki muut ovat salissa, paitsi todistaja, joka tulee mukaan videoyhteyden kautta. Todistelun aikana salissa esitetään dokumentaatiota. Salissa on yksi kamera, joka kuvaa paikkaa, jossa tallennuksen kohteena oleva kuultava aina istuu.”

- Jos tallennusjärjestelmään ilmestyy heti videolinkki todistelun alkaessa skenaariossa esitetyn tavoin, on se hyvä asia. Varmatoimintainen ja laadukas salitekniikka ovat ensiarvoisen tärkeitä kuulemisen teknisen onnistumisen kannalta.
- Skenaarion mukaan ”valmiit metatiedot mukaan lukien videoyhteydestä saatavat tiedot näkyvät tallennusjärjestelmässä, korjaa yhtä metatietoa” eli tallentajan on tarkistettava kaikki tiedot, mikä on työlästä. Metatietona tulisi tulla myös tulkin tiedot.
- Hyvin usein todistaja osallistuu kuulemiseen videoteitse muualta kuin toisesta käräjäoikeudesta. Tällä voi olla negatiivisia vaikutuksia tallenteen laatuun.
- Kun todistajaa kuullaan etäyhteydellä, on ensiarvoisen tärkeää, että ennen tallennuksen aloittamista puheenjohtajalla ja todistajalla on keskenään kuva- ja ääniyhteys. Tekniikan pitää olla niin helppokäyttöistä, ettei istunnon alussa mene ylimääräistä aikaa ICT-asoiden kanssa taistelemiseen.

3. Tallenteen viimeistely

Tilanteen kuvaus: ”Pääkäsittely on päättynyt. Tallenne on syntynyt ja se on tallennusjärjestelmässä.”

- Ottaen huomioon tuomioistuinten resurssit, on täysin epärealistista, että tallenteita voitaisiin juuri-kaan jälkikäteen merkittävästi viimeistellä. Käytännössä viimeistely tarkoittaisi, että siihen

käytettäisiin pääkäsitteilyn henkilönäytön kestoinen aika. Viimeistelyn tekijän osalta viitataan myös indeksoinnin osalta nostettuun ongelmaan siitä eli kuka sen tekisi?

- Tallenteen editointi tallenteen tuottajan toimesta on paitsi tarpeetonta myös ongelmallinen monelakin tapaa. Tallenteen tulee olla autenttinen ja tallennusjärjestelmän tulee olla niin automaattinen, ettei editoimiseen ole tarvetta.
- Tietoturvasyistä (tiedon eheys ja autenttisuus) on erittäin arveluttavaa, että viimeistelijä voisi istunnon jälkeen poistaa sieltä osia.
- Järjestelmän käyttäminen tällä tavoin vaatii merkittävää lisäkouluttamista.

4. Tallenteen hallinnointi

Tilanteen kuvaus: ”Tallenne on tallennusjärjestelmässä.”

- Tallenteiden säilytysaikaa täytyy olla mahdollista pidentää, jos esimerkiksi tallennetta tarvitaan toisen tutkittavan asian yhteydessä (esimerkiksi kuulemisen aikana tapahtuva laitton uhkaus tms. tai jos salissa tapahtuu muuten jotakin erityistä).
- Virkamiehen oikeusturvan näkökulmasta olisi tärkeä, että tallennetta voidaan säilyttää suunniteltua puolen vuoden säilytysaikaa kauemmin (esimerkiksi virkavelvollisuuden rikkomisväitteisiin liittyen). Tallenteiden säilyttämisessä tulisi huomioida monien rikosten yleinen vanhentumisaika 5 vuotta.

5. Tallenteeseen perehtyminen

Tilanteen kuvaus: ”Tallenne on tallennusjärjestelmässä.”

- Asianosaisen itse tekemät merkinnät tallenteisiin ilman tuomioistuimen henkilökunnan apua kuulostaa epärealistiselta toiveajattelulta ottaen huomioon etenkin maallikoiden ICT-aidot. Avustajien ja syyttäjien taidoissa lienee yhtä suurta hajontaa kuin tuomioistuimissa työskentelevienkin taidoissa. Joka tapauksessa järjestelmän pitää olla yksinkertainen ja helppo käyttää, jos maallikot tekevät itse merkintöjä sinne.
- Merkintöjen tekeminen skenaariossa kuvatulla tavalla edellyttää hyvin yksityiskohtaista indeksointia.
- Minne Niilo Neuvonen merkitsee itselleen muistiin merkityn kohdan? Omiin muistiinpanoihinsa paperille vai kuinka? Tallennetta katsotaan tuomioistuimen tiloissa eikä siinä yhteydessä saa olla omia tallennusvälineitä mukana. On myös epäselvää, mistä Niilolle löytyy tällainen tila/huone tallenteen katsomista ja työstämistä varten. Asiakasportaali olisi luonnollisin tapa hoitaa suurin osa tällaisista asioista.
- Muut vaatimukset -kohta asettaa merkittäviä vaatimuksia järjestelmälle.

6. Tallenteiden esittäminen istunnossa

Tilanteen kuvaus: ”Tallenne on tallennusjärjestelmässä. Hovioikeuden istunto on käynnissä”

- Toistolistan muodostaminen kuulostaa tekniseltä toteutukseltaan hyvin hankalalle. Sellainen vaatii merkittävää osaamista jo tuomioistuimen omaltakin henkilökunnalta, joten kuinka maallikko osaa tehdä sellaisen? Tapana on ollut, että saliin tulee lainopillinen avustaja ajamaan päämiehensä etua, mutta näin toteutettuna uudistus voi johtaa jopa siihen, että lainopillisen avustajan lisäksi mukaan on otettava myös ICT-avustaja esittämään tallenteita istunnossa. ICT-asioiden haastavuus voi viivästyttää asioiden käsittelemistä.

- Tuleeko Niilolla olla aina oma tietokone istunnossa mukanaan todisteiden esittämistä varten? Jos näin on, niin se asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan (kaikilla ei ole omaa tietokonetta eikä mahdollisuutta hankkia sellaista) ja asettaa myös merkittäviä haasteita istunnon käytännön järjestelyille. Kyse voi olla myös tietoturvan näkökulmasta ongelmallisesta tilanteesta. Tätä ei ole huomioitu skenaariossa. Nykyiset oikeussalikäytännöt huomioiden skenaariossa kuvattu tilanne kuulostaa jopa utopistiselta.

7. Käyttäjätarinat ja vaatimusluettelo

- Osa toiminnallisuuksista on priorisoitu ”ehdottomiksi”, osan kohdalla lukee ”myöhemmin” ja osan kohdalla ei ole mitään merkintää. Tällaista uudistusta ei voida lähteä toteuttamaan keskeneräisillä sovelluksilla etenkin, kun AIPAAan ei ole vielä valmis. Monet toiminnallisuudet olisivat kytköksissä AIPAAan, joten kuinka tällainen uudistus voidaan ottaa käyttöön, jos rikosasioiden AIPAA ei ole vielä edes testattu? Integrointi AIPAAan on pitkällä aikavälillä hyvä idea. Oikeusturvanäkökulmista ja ottaen huomioon käsittelijöiden virkavastuun, niin ei ole mitenkään perusteltavissa käyttää keskeneräisiä sovelluksia ja järjestelmiä.
- Tuomariliitto kantaa vakavaa huolta siitä, minkälaisia oikeudenkäynneistä ja oikeudenkäyntimenetelystä tulee tällaisen uudistuksen myötä, ja kuinka paljon se aiheuttaa tarpeetonta lisärasitusta kaikille henkilöstöryhmille istuntosalissa.

8. Muita huomioita

Lähteiden automaattinen hallinta

- Esimerkeissä on huomioitu se mahdollisuus, että kuultavalle esitetään kirjallista todistelua tai muuta kommentoitavaa kuulemisen yhteydessä. On tärkeää, että silloin molemmat asiat välittyvät tallenteelle.

Salassapitomerkinnot

- Kuka määrittää salassa pidettävät kohdat, jotka ovat kuitenkin erittäin tärkeitä merkintöjä jutun jatkon kannalta pysyvään säilyttämiseen saakka?

Häiriöilmoitukset

- Skenaarion mukaan käyttäjän tulisi oikeasti saada ilmoitus, jos nauhoitus katkeaa tai laatu heikkenee. Järjestelmän tulee olla teknisiltä ominaisuuksiltaan ehdottoman toimintavarma. Kaikesta huolimatta myös varajärjestelmä on oltava olemassa.

Tulkki

- Käyttäjätarinoissa ei ole huomioitu tulkkia. Kehitys on sen suuntaista, että tulkkaukset hoidetaan nykyisin yhä useammin etätulkkausena.
- Tällöin tulkki voi olla eri yhteyden päässä, kuin käräjäoikeus/asianosaisinen – miten järjestetään puhelintulkkaus/salitulkkaus videon päähän/videotulkkaus saliin? Miten varmistetaan siis se yhteentoimivuus, kun on monta videoyhteyttä tai/ja lisäksi puhelinyhteys?
- Miten tallentaminen tapahtuu/onnistuu, kun äänilähteitä on useita (esim. puhelintulkkaus) tai kahden todistajan ristikuulustelussa? Kameran zoomaus-/ohjaamistoimintomahdollisuus oli huomioitu esimerkeissä.

Tallentaminen puhelinkuulemisesta

- Miten puhelinyhteys tulee tallennusjärjestelmään/AIPAAan? Tuleeko tässäkin joku linkki? Se täytyy saada tallennusjärjestelmään yhtä kätevästi kuin videoyhteyden päässä tapahtuva kuuleminen.

Katselmukset

- Miten katselmukset toteutetaan?

Maaoykeuden katselmukset

- Maaoykeuden katselmukset toimitetaan pääsääntöisesti kiinteistön sijaintikunnan kunnan tiloissa (pahimmillaan ravitsemis- ja majoitusliikkeissä sekä kiinteistön maastossa).
- Maaoykeusasioissa relevanteinta näyttöä ovat asiakirjat ja katselmushavainnot. Henkilöiden kuuleminen ei ole yhtä merkityksellistä. Kun maaoykeuden ratkaisuiista haetaan muutosta suoraan korkeimpaan oikeuteen, niin maaoykeudenkäyntiasioiden todistelun tallentamiseen pitäisi riittää ylioi-keustaso eli toisin sanoen äänite sekä valokuvaaminen.

Pilotointi

- Järjestelmän pilotointi mahdollisten puutteiden ja järjestelmävikojen takia on välttämätöntä. Pilotointi tulee olla myös riittävän pitkäkestoista, jotta asiassa saadaan myös käyttäjäkokemuksia hovi-oikeudesta.

Resurssointi

- Uudistuksessa on varmistettava tuomioistuinten riittävä resurssointi ja kaikkien toimijoiden koulu-tus. Uudistus tulee vaatimaan kaikkien oikeudenkäynnin osapuolten merkittävää prosessioikeudel-lista kouluttamista, koska henkilötodistelun vastaanottaminen muuttuu perustavanlaatuisella ta-valla.
- Uudistus edellyttää myös, että vahvennettuja tuomarikokoonpanoja käytetään huomattavasti ny-kyistä laajemmin. Oikeudenkäyntien painopisteen siirtäminen alioikeusvaiheeseen on toteuttava viimeistään tämän uudistuksen yhteydessä.

Lausunnon ovat valmistelleet kärjätuomarit Pekka Louhelainen, Petteri Plosila ja Samuli Yli-Rahnasto. Lausunto on käsitelty Tuomariliiton hallituksessa sähköpostitse.

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Helsingissä 15.9.2021

Minna Hällström
Varapuheenjohtaja

Samuli Yli-Rahnasto
Hallituksen jäsen

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa. Tuomarikunnan yhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.